

Asia C-99/24 [Chmieka]ⁱ

Ennakkoratkaisupyyntö

Jättämispäivä:

7.2.2024

Ennakkoratkaisupyyntön esittänyt tuomioistuin:

Sąd Rejonowy w Koszalinie (Puola)

Ennakkoratkaisupyyntön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

31.1.2024

Kantaja:

G.M.K.-Z.B.M.

Vastaaja:

S.O.

Viite [– –]

VÄLIPÄÄTÖS

31.1.2024

Sąd Rejonowy w Koszalinie w I Wydziale Cywilnym (Koszalinin piirioikeuden siviiliasioita käsittelevä I jaosto, Puola), toimien kokoonpanossa: [– –],

käsiteltyään Koszalinissa yleisön läsnä olematta pidetyssä istunnossa

maksua koskevaa asiaa,

jossa kantajana on G.M.K.-Z.B.M., jonka kotipaikka on K.,

ja vastaajana S.O.,

ⁱ Tämän asian nimi on kuvitteellinen nimi. Se ei vastaa oikeudenkäynnin minkään asianosaisen todellista nimeä.

on päättänyt seuraavaa:

- 1) Asian käsittelyä lykätään [– –] §:n nojalla,
- 2) Euroopan unionin tuomioistuimelle esitetään ennakkoratkaisukysymykset, jotka on lueteltu tähän välipäätökseen erottamattomana osana kuuluvassa liitteessä.

(tuomari [– –])

ENNAKKORATKAISUPYYNTÖ

Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin:

Sąd Rejonowy w Koszalinie (Koszalinin piirioikeus, Puola),

toimien kokoonpanossa: [– –]

Asian viitenumero ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa [– –]

Pääasian asianosaisten ja heidän edustajiensa tiedot:

Kantaja: G.M.K.-Z.B.M., jonka kotipaikka on K. ja jota edustaa asianajaja [– –]

Vastaaja: S.O., jota edustavat asianajajat [– –] ja [– –]

Ennakkoratkaisukysymysten sisältö:

- 1) Onko tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 12.12.2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1215/2012 66 artiklaa tulkittava siten, että oikeudenkäynnillä, joka on pantu vireille, tarkoitetaan sitä, että kantaja nostaa asiassa kanteen, vai siten, että sillä tarkoitetaan myös sitä, että vastaaja hakee kyseisen asian uudelleen käsittelemistä sen jälkeen, kun asia on lainvoimaisesti ratkaistu,
sekä ensimmäiseen kysymykseen annettavasta vastauksesta riippuen
- 2) onko tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 II luvun säännöksiä
tai mahdollisesti tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 12.12.2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1215/2012 II luvun säännöksiä

tulkittava siten, että henkilöä, jonka kotipaikka on jäsenvaltiossa, vastaan voidaan toisen jäsenvaltion tuomioistuimessa nostaa korvauskanne asiassa, joka koskee kyseisessä toisessa jäsenvaltiossa sijaitsevan kiinteistön käyttöä ilman sopimusta?

Pääasian kohde ja tosiseikat

- 1 G.M.K. nosti 15.3.2013 Sąd Rejonowy w Koszalinissa (Koszalinin piirioikeus, Puola) T., S., M. ja Sz. O:ta vastaan kanteen, jossa se vaatii korvausta Koszalinissa (Puolan tasavalta) sijaitsevan, kunnan omistaman huoneiston käytöstä ilman sopimusta vuokrasopimuksen päättymisen jälkeen. Kantaja ilmoitti kaikkien vastaajien kotipaikan olevan Puolassa. Asiassa annettiin maksamismääräys, jonka yksi vastaajista vastaanotti Puolassa sijaitsevassa osoitteessa kaikkien muiden vastaajien nimissä. Maksamismääräystä ei riitautettu ja se julistettiin lainvoimaiseksi ja täytäntöönpanokelpoiseksi.
- 2 S.O. toimitti 7.7.2023 tuomioistuimelle kirjallisen vastineen, jolla hän menestyksekkäästi vastusti maksamismääräystä ja vaati asian uudelleen käsittelyä sekä häntä vastaan 15.3.2013 nostetun kanteen hylkäämistä. Vastaaja väittää, ettei puolalainen tuomioistuin ole toimivaltainen, koska hänen kotipaikkansa on ollut vuodesta 2007 lähtien yksinomaan Alankomaiden kuningaskunnassa ja koska hän ei ollut tehnyt vuokrasopimusta kunnan kanssa.
- 3 Kantaja G.M.K. väittää, että koska vastaajien välillä on vahva oikeudellinen side, on toivottavaa, että maksua koskeva asia ratkaistaan yhdessä. Kaikki vastaajat ovat toisilleen sukua ja ovat asuneet yhdessä kantajan huoneistossa. Kyseisen huoneiston vuokrasopimuksen teki vuonna 1994 yksinomaan T.O. (muiden vastaajien äiti). T.O:n vuokrasopimus irtisanottiin, ja vuonna 2007 kaikki vastaajat saivat hädän kyseisestä huoneistosta.

Kansallinen oikeus

- 4 Vuokralaisten oikeuksien suojaamisesta, kunnan asunnoista ja siviililain muuttamisesta 21.6.2001 annetun lain (ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego, jäljempänä vuokralaisten oikeuksien suojaamisesta annettu laki) 18 §:n 1 momentti:

Henkilöt, jotka käyttävät huoneistoa ilman siihen oikeuttavaa perustetta, ovat velvollisia maksamaan kuukausittaista korvausta siihen päivään saakka, jona huoneisto on tyhjennetty.

- 5 Siviiliprosessista annetun lain (Kodeks postępowania cywilnego) 505 §:

1 momentti Vastaaja voi vastustaa maksamismääräystä.

2 momentti Maksamismääräys menettää vastustetuilta osin vaikutuksensa. Jos yksi saman korvauskanteen vastaajista vastustaa yhtä tai joitakin myönnettyjä korvausvaatimuksia, määräys menettää vaikutuksensa ainoastaan näiden vaatimusten osalta.

Unionin oikeus

- 6 Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 12.12.2012 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1215/2012:

66 artiklan 1 kohta Tätä asetusta sovelletaan ainoastaan sellaisiin oikeudenkäynteihin, jotka on pantu vireille, sellaisiin virallisiin asiakirjoihin, jotka on laadittu tai rekisteröity virallisina asiakirjoina, ja sellaisiin tuomioistuimessa tehtyihin sovintoihin, jotka on hyväksytty tai tehty 10 päivänä tammikuuta 2015 tai sen jälkeen.

5 artiklan 1 kohta Jos henkilön kotipaikka on jäsenvaltiossa, häntä vastaan voidaan nostaa kanne toisen jäsenvaltion tuomioistuimessa ainoastaan tämän luvun 2–7 jakson säännösten nojalla.

7 artikla Jos henkilön kotipaikka on jäsenvaltiossa, häntä vastaan voidaan nostaa kanne toisessa jäsenvaltiossa – –

- 2) *sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahinko sattui tai saattaa sattua;*

8 artikla Jos henkilön kotipaikka on jäsenvaltiossa, häntä vastaan voidaan nostaa kanne myös:

- 1) *jos asiassa on useampia vastaajia, siinä tuomioistuimessa, jonka alueella jollakin vastaajista on kotipaikka, edellyttäen että kanteiden välillä on niin läheinen yhteys, että niiden käsitteleminen ja ratkaiseminen yhdessä on toivottavaa, jotta kanteiden käsitteleminen eri oikeudenkäynneissä ei johtaisi ristiriitaisiin tuomioihin;*

24 artikla Seuraavilla tuomioistuimilla on asianosaisten kotipaikasta riippumatta yksinomainen toimivalta:

- 1) *asiassa, joka koskee esineoikeutta kiinteään omaisuuteen tai kiinteän omaisuuden vuokrasopimusta, sen jäsenvaltion tuomioistuimilla, missä kiinteistö sijaitsee.*

- 7 Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 44/2001:

3 artiklan 1 kohta Jos henkilön kotipaikka on jäsenvaltiossa, häntä vastaan voidaan nostaa kanne toisen jäsenvaltion tuomioistuimessa ainoastaan tämän luvun 2–7 jakson säännösten nojalla.

5 artikla Jos henkilön kotipaikka on jäsenvaltiossa, häntä vastaan voidaan nostaa kanne toisessa jäsenvaltiossa – –

3) *sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahinko sattui tai saattaa sattua;*

6 artikla Jos henkilön kotipaikka on jäsenvaltiossa, häntä vastaan voidaan nostaa kanne myös:

1) *jos asiassa on useampia vastaajia, siinä tuomioistuimessa, jonka alueella jollakin vastaajista on kotipaikka, edellyttäen että kanteiden välillä on niin läheinen yhteys, että niiden käsitteleminen ja ratkaiseminen yhdessä on toivottavaa, jotta kanteiden käsitteleminen eri oikeudenkäynneissä ei johtaisi ristiriitaisiin tuomioihin;*

22 artikla Seuraavilla tuomioistuimilla on asianosaisten kotipaikasta riippumatta yksinomainen toimivalta:

1) *asiassa, joka koskee esineoikeutta kiinteään omaisuuteen tai kiinteään omaisuuden vuokrasopimusta, sen jäsenvaltion tuomioistuimilla, missä kiinteistö sijaitsee.*

Unionin oikeuden tulkinnan tarve

- 8 Tässä menettelyn vaiheessa Sąd Rejonowy w Koszalinien on ratkaistava, onko vastaaja S.O:n väite siitä, ettei puolalaisella tuomioistuimella ole toimivaltaa, perusteltu. Kantaja esittää, että puolalaisella tuomioistuimella on tällainen toimivalta ja että tähän liittyvän lainsäädännön oikea tulkinta on tärkeää useiden kunnan asukkaiden asumistarpeisiin liittyvien asioiden kannalta. Jos väite todetaan perustelluksi, tuomioistuin hylkää kunnan 15.3.2013 nostaman kanteen ja vastaajaa vastaan toteutettavan täytäntöönpanon keskeyttämiselle on oikeudellinen perusta.
- 9 Riita-asian kohteena on vaatimus korvauksen maksamisesta Koszalinissa (Puolan tasavalta) sijaitsevan, kunnan omistaman huoneiston käytöstä riidanalaisena ajanjaksona 2011–2012. Vastaajalla ei ollut tuolloin mitään oikeutta mainittuun huoneistoon. Vastaaja oli aiemmin lapsena asunut riidan kohteena olevassa huoneistossa äitinsä, joka oli tehnyt huoneistosta vuokrasopimuksen, kanssa. Kunnan irtisanottua vuokrasopimuksen puolalainen tuomioistuin antoi vastaajan koko perhettä koskevan häätötuomion. Kunta väittää, ettei perhe ollut poistunut huoneistosta häätömääräyksestä huolimatta. Vastaaja S.O. puolestaan ilmoittaa muuttaneensa pysyvästi Alankomaiden kuningaskuntaan vuonna 2007. Tähänastisessa menettelyssä on todettu, että kantajan nostaessa kanteen 15.3.2013

ja vastaajan esittäessä vastineen 7.7.2023 vastaaja S.O:n kotipaikka on ollut Alankomaiden kuningaskunnassa.

- 10 Toisen omistaman kiinteistön käytöstä maksettavan korvauksen maksamista koskeva asia on siviilioikeudellinen asia, ja se kuuluu
- tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 12.12.2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1215/2012 sekä
 - tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 aineelliseen soveltamisalaan.
- 11 Riidanalaiseksi jää ennen kaikkea sen määrittäminen, kumpaa näistä asetuksista on sovellettava nyt käsiteltävään asiaan, kun otetaan huomioon niiden ajallinen soveltamisala. Asetuksen (EU) N:o 1215/2012 66 artiklan 1 kohdassa säädetään, että kyseistä *asetusta sovelletaan ainoastaan sellaisiin oikeudenkäynteihin, jotka on pantu vireille – – 10 päivänä tammikuuta 2015 tai sen jälkeen.*
- 12 Epäselvää on, kattaako käsite ”oikeudenkäynnin vireille paneminen” sen päivän, jolloin G.K. nosti vastaajaa vastaan maksua koskevan kanteen (15.3.2013), vai myös sen päivän, jona vastaaja jätti vastineen ja asian uudelleenkäsittelyä koskevan hakemuksen (7.7.2023).
- 13 Seuraavaksi, sen mukaan, mitä asetusta asiaan on ensimmäiseen kysymykseen annettavan vastauksen mukaan sovellettava, on tarkasteltava kyseisen asetuksen toimivaltasäännöksiä. Molempien asetusten säännökset ovat tältä osin samat.
- Toimivaltasääntöjen määrittäminen käsiteltävässä asiassa edellyttää seuraavien seikkojen tarkastelua:
- 14 Ensinnäkin asetuksen (EU) N:o 1215/2012 7 artiklan 2 alakohta (vastaavasti asetuksen (EY) N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohta). On tarpeen tutkia, onko toisen omistamassa huoneistossa asuminen ilman oikeudellista perustetta sen jälkeen, kun kyseisen huoneiston hallintaan oikeuttava vuokrasopimus on päättynyt, sopimukseen perustumattoman vahingonkorvausvastuun aiheuttava teko.

Kun tarkastellaan Puolan oikeutta, vuokralaisten oikeuksien suojaamisesta annetun lain nojalla asuminen toisen omistamassa huoneistossa ilman oikeudellista perustetta ei ole sopimukseen perustumattoman vahingonkorvausvastuun aiheuttava teko. Sąd Najwyższy (ylin tuomioistuin, Puola) totesi 7.12.2007 asiassa III CZP 121/07 antamassaan ratkaisussa seuraavaa: ”Tehtyjen päätelmien perusteella vuokralaisten oikeuksien suojaamisesta annetun lain 18 §:n 1–3 momentissa tarkoitettua vastuuta ei voida pitää sopimukseen perustumattomana vahingonkorvausvastuuna. Se, että mainituissa säännöksissä on luovuttu tuottamuksesta vastuun edellytyksenä, estää sen, että niissä esitettyjen hypoteesien kattamia tilanteita voitaisiin pitää siviililain (Kodeks cywilny)

415 §:ssä tarkoitettuina delikteinä, eikä niitä myöskään voida luokitella kuuluvaksi muiden sopimukseen perustumattoman vahingonkorvausvastuun aiheuttavia tekoja koskevien siviililain säännösten soveltamisalaan. Ei ole myöskään perusteltua olettaa, että mainituissa säännöksissä määritellään tietyn tyyppinen delikti – –”

Euroopan unionin tuomioistuin totesi puolestaan 25.3.2021 asiassa C-307/19 antamassaan tuomiossa, että asetuksen N:o 1215/2012 7 artiklan 2 alakohdassa tarkoitetun sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevan asian käsitteeseen kuuluvat kaikki sellaiset kanteet, joissa vaaditaan vastaajan vastuun toteuttamista ja jotka eivät kyseisen asetuksen 7 artiklan 1 alakohdan a alakohdassa tarkoitetulla tavalla liity sopimusta koskevaan asiaan, eli kanteet, jotka eivät perustu oikeudelliseen velvoitteeseen, johon henkilö on vapaaehtoisesti antanut suostumuksensa suhteessa toiseen osapuoleen (83 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 15 Toiseksi asetuksen (EU) N:o 1215/2012 8 artiklan 1 alakohta (vastaavasti asetuksen (EY) N:o 44/2001 6 artiklan 1 alakohta). On tutkittava, onko toivottavaa, että tällaiset korvauskanteet, jotka on nostettu kaikkia huoneistossa aiemmin yhdessä asuneita perheenjäseniä vastaan, tutkitaan ja ratkaistaan yhdessä, jotta kanteiden käsitteleminen eri oikeudenkäynneissä ei johtaisi ristiriitaisiin tuomioihin. Samalla Puolan oikeuden mukaan maksuvelvollisia ovat ainoastaan ne henkilöt, joiden hallinnassa huoneisto tosiasiallisesti on. Ei ole säännöstä, jossa säädettäisiin kaikkien perheenjäsenten yhteisvastuusta. Kunkin perheenjäsenen osalta voidaan siis antaa toisistaan poikkeavia ratkaisuja riippuen siitä, onko hän tosiasiallisesti asunut riidanalaisessa huoneistossa kanteen kohteena olevana ajanjaksona. Tämä näyttäisi puhuvan sitä vastaan, että tätä säännöstä voitaisiin soveltaa toimivaltaperusteena nyt käsiteltävässä asiassa.
- 16 Kolmanneksi asetuksen (EU) N:o 1215/2012 24 artiklan 1 alakohta (vastaavasti asetuksen (EY) N:o 44/2001 22 artiklan 1 alakohta). On tarpeen tutkia, onko vaatimus korvauksen maksamisesta toisen omistamassa huoneistossa asumisesta ilman oikeudellista perustetta sen jälkeen, kun kyseisen huoneiston hallintaan oikeuttava vuokrasopimus on päätynyt, ”esineoikeutta kiinteään omaisuuteen” tai ”kiinteän omaisuuden vuokrausta” koskeva asia. Tämä tulkinta on ilmeisesti hylättävä, kun otetaan huomioon unionin tuomioistuimen 3.10.2013 asiassa C-386/12 antama tuomio.
- 17 Jos mitään edellä mainituista säännöksistä ei voida soveltaa, asetuksen (EY) N:o 1215/2012 5 artiklan 1 kohdan (vastaavasti asetuksen N:o 44/2001 3 artiklan 1 kohdan) mukaan kyseessä on toimivallan puuttuminen, joka oikeuttaa 15.3.2013 nostetun kanteen tutkimatta jättämisen.

(tuomari [– –])